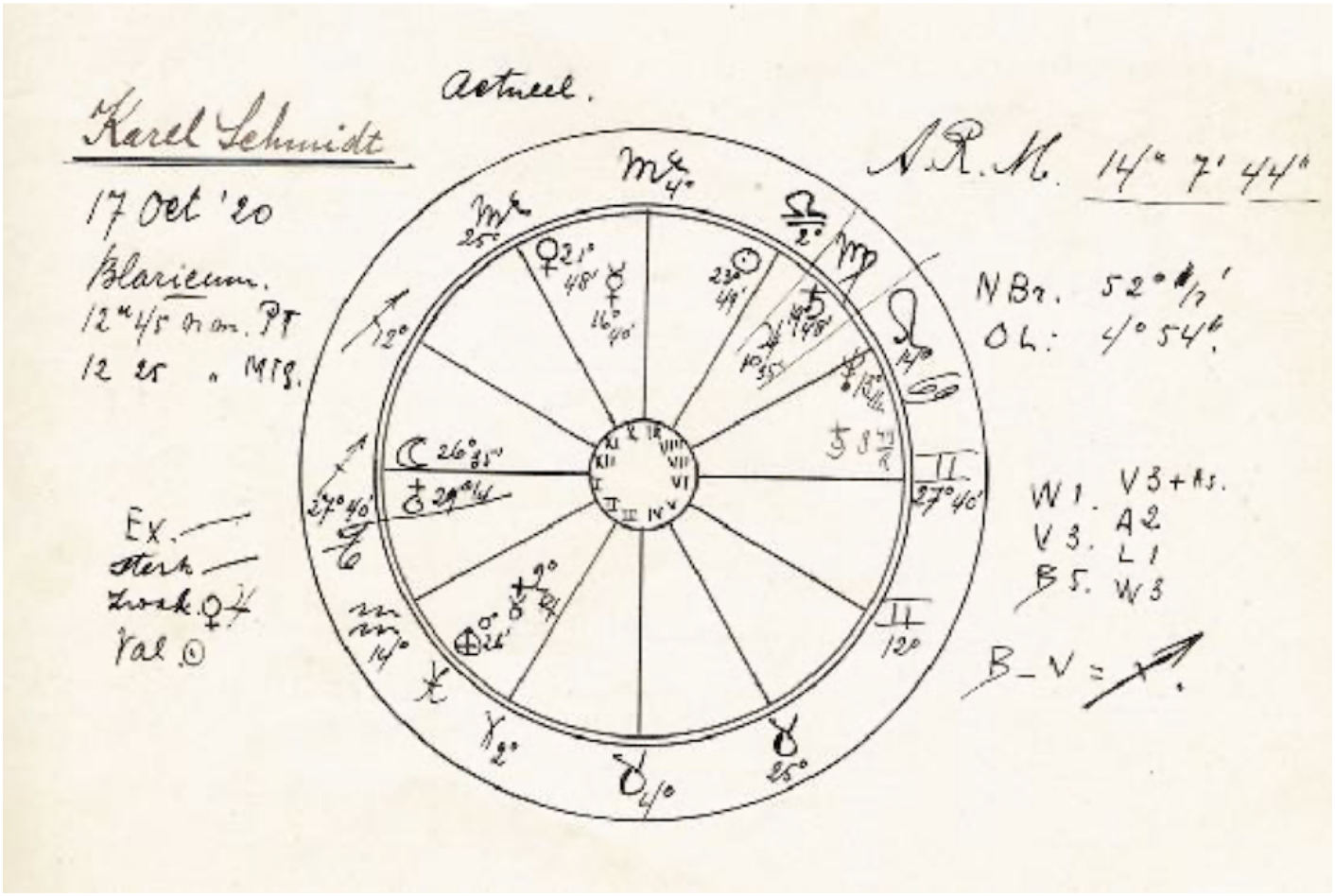

Het overlijden van Karel Albert Schmidt

Op 17 oktober 1920 kwam om 12.45 uur een einde aan het leven van Karel Albert Schmidt. Een wilskrachtig, moedig mens vol idealisme verliet het aardse plan. ‘Alle hartactie hield plotseling op.' En gezien de 'critieke directies' in de stand van de planeten was hier, volgens zijn stervenshoroscoop, ook niet aan te ontkomen geweest. ‘Met Neptunus in den Ascendant was hij op kalme zachte, mystieke wijze ontslapen.'
Zijn echtgenote Johanna was op dat moment bij hem, evenals Margaretha Verwey. Deze was er later steeds van overtuigd geweest Karel Albert in zijn laatste levensuur te hebben toegezegd zich te zullen wijden aan de mede-opvoeding van zijn drie kinderen, de jongste nog geen jaar oud. Hier heeft zij zich altijd aan gehouden.

De teraardebestelling van Schmidt vond plaats op begraafplaats De Woensberg in Blaricum. Wars van dogma had hij altijd geweigerd zich in te laten schrijven bij een kerkgenootschap. Zo kon het gebeuren dat een diepgelovig christen werd begraven in de hoek 'der goddelozen'.

Het was een zeer zonnige dag. En hoewel het 's nachts een paar graden had gevroren, liep de temperatuur aardig op. Voor de kistdragers zwaar werk: de rouwstoet vertrok te voet vanaf het schildersatelier aan de Smedenweg; het ging letterlijk ‘berg'opwaarts naar de Woensberg. De kist was afgedekt met een dun witwollen kleed waarop het Tao-teken was aangebracht, en er lagen alleen witte lelies op. Dragers waren leden van het genootschap de Smeden en vrienden. Een van hen was tekenaar/kunstschilder Jan Koeman, bekend door zijn medewerking aan enkele Verkade-albums. In de loop der tijd was er een verwijdering ontstaan tussen hem en Schmidt, maar hij wilde nu toch op deze wijze de laatste eer bewijzen. Later zou hij een portret dat hij eens van Schmidt had getekend aan de weduwe van Karel Albert overhandigen.

Direct achter de kist liepen gezamenlijk Johanna de Kruijf en Margaretha Verwey. Deze laatste was het die het kleed had gemaakt dat over de kist lag. Ongetwijfeld had zij tot diep in de nacht moeten doorwerken om het Tao-teken op fijnzinnige wijze op de witwollen stof te borduren.
Het Tao-teken als universeel symbool voor 'de bron, de weg of het goddelijke, de oorsprong en het allesomvattende'. Tao is ook het eerste woord van de Tao Te Ching, door Lao Tse in drie dagen opgeschreven aan het eind van zijn leven. Het is het basiswerk voor de taoïstische levenswijze: de kunst van het leven die zich laat kennen in het innerlijk van de mens. Schmidt voelde zich hiermee zeer verbonden en wilde oosterse en westerse levensvisies met elkaar in verbinding brengen. Reeds op 24-jarige leeftijd had hij plannen voor een voettocht naar Tibet. Later heeft hij meerdere malen Lao Tse geschilderd.
Het Tao-teken was voor hem als leider van de Smeden, als 'vuurwerker', ook een persoonlijk symbool, dat stond voor de smidshamer.
Dat het nu bij zijn begrafenis zo duidelijk zichtbaar aanwezig was, kan als zeer toepasselijk worden beschouwd.

Bij het gedolven graf werd er door de weduwe van Karel Albert gezongen. Johanna had een prachtige stem, die geschoold was bij het Leger des Heils. En zelfs nu, onder deze moeilijke omstandigheden, lukte het haar om onder de blauwe hemel een krachtig lied te laten klinken.

Dit illustreert ook de houding die er was ten opzichte van de dood. Tegen zijn naasten had Schmidt met nadruk gezegd: 'Ga niet naar mijn graf, want daar ben ik niet.' Zijn lijk zou vergaan, maar zijn geest zou voortleven, niet gebonden aan een aardse plek.
Er waren geen toespraken. De kinderen Boedie /Karel jr. en Jolie hebben de begrafenis ook geenszins als een droevige gebeurtenis ervaren. Het was zonnig, er werd gezongen en de schrijver Victor van Vriesland hield hen bij de hand en sprak op lichte wijze met hen. Ze waren ervan overtuigd dat hun vader weer zou terugkomen.

Na een periode van rouw heeft Margaretha Verwey een vergadering belegd om met leden van het genootschap de Smeden te onderzoeken of er een mogelijkheid was om het initiatief verder te dragen. Iedereen stond nog steeds achter de eens geformuleerde idealen. Maar ook was er het pijnlijke gemis van hun charismatische oprichter en voorzitter. Het bleek een moeilijke zaak om dit nu zonder hem krachtig in de wereld te zetten, en uiteindelijk werd besloten tot opheffing. Het Smedenpaleis als huis voor de kunsten met ateliers en expositieruimtes zou er nooit komen.
In de lijn van het gedachtegoed ging Margaretha Verwey toch verder, en in 1923 richtte zij de weefschool Smeda op in een poging de kunstnijverheid op een ander plan te brengen. De maatschappelijke omstandigheden waren echter niet gunstig, en ook dit initiatief was na enige tijd gedoemd te verdwijnen.

De schilderijen en tekeningen die Karel Albert Schmidt had gemaakt, zijn als collectie steeds grotendeels bij elkaar gebleven, zorgvuldig bewaard door zijn weduwe Johanna en Margaretha Verwey. Later is zoon Karel jr. gevraagd dit over te nemen en te onderzoeken of er mogelijkheden zouden zijn om dit werk naar buiten te brengen. De tijd leek er meer rijp voor. Begrippen als karma en reïncarnatie, aura's en helderziendheid zijn inmiddels algemeen goed geworden, waardoor ook de schilderijen van Schmidt meer toegankelijk zijn.

Het verder brengen van het werk van zijn vader heeft Karel jr. 'als een levensopdracht ervaren die hem niet licht gevallen is. Door zijn inzet zijn er verschillende malen werken van Schmidt opgenomen in exposities.

In september 2003 werd door de dan nog in leven zijnde kinderen Karel jr. en Jolie het hele oeuvre (op een aantal werken na dat in de familie bleef) middels een schenking aan

de Nederlandse Staat toevertrouwd. Zij beoogden hiermee dat het werk van hun vader 'door velen begrepen en gezien mogen worden'.

Bijna een eeuw na zijn overlijden kan gesteld worden dat veel van de idealen waar Schmidt mee leefde en die hij verder naar buiten bracht, nog steeds actueel zijn.
Joseph Beuys, geboren een half jaar na het overlijden van Schmidt, laat met zijn 'Jeder Mensch ist ein Künstler' in zekere zin verwantschap met hem zien.
Ook de wijze waarop kunst thans wordt ingezet als therapie, zoals bijv. bij burn-out, sluit aan bij Schmidts uitspraak 'De tijd zal komen en is niet ver meer, dat de schilderkunst zal dienen tot genezing van onze zieke menschheid. Eenmaal zullen de menschen zichzelf gezond schilderen.'
De noodzaak van bevordering van alle takken van Kunst, Wetenschap en Wijsbegeerte die Schmidt destijds met de oprichting van het genootschap de Smeden beoogde, is nu niet minder aan de orde. De actie Schreeuw om Cultuur tegen de grote cultuurbezuinigingen in 2010 is niet mis te verstaan geweest. Schmidt zou zich met de Smeden beslist hebben laten horen, zoals hij in 1915 ook protest aantekende bij de bezuinigingen op de Nederlandse Opera en in het algemeen de houding van de regering ten opzichte van de Kunst.

======

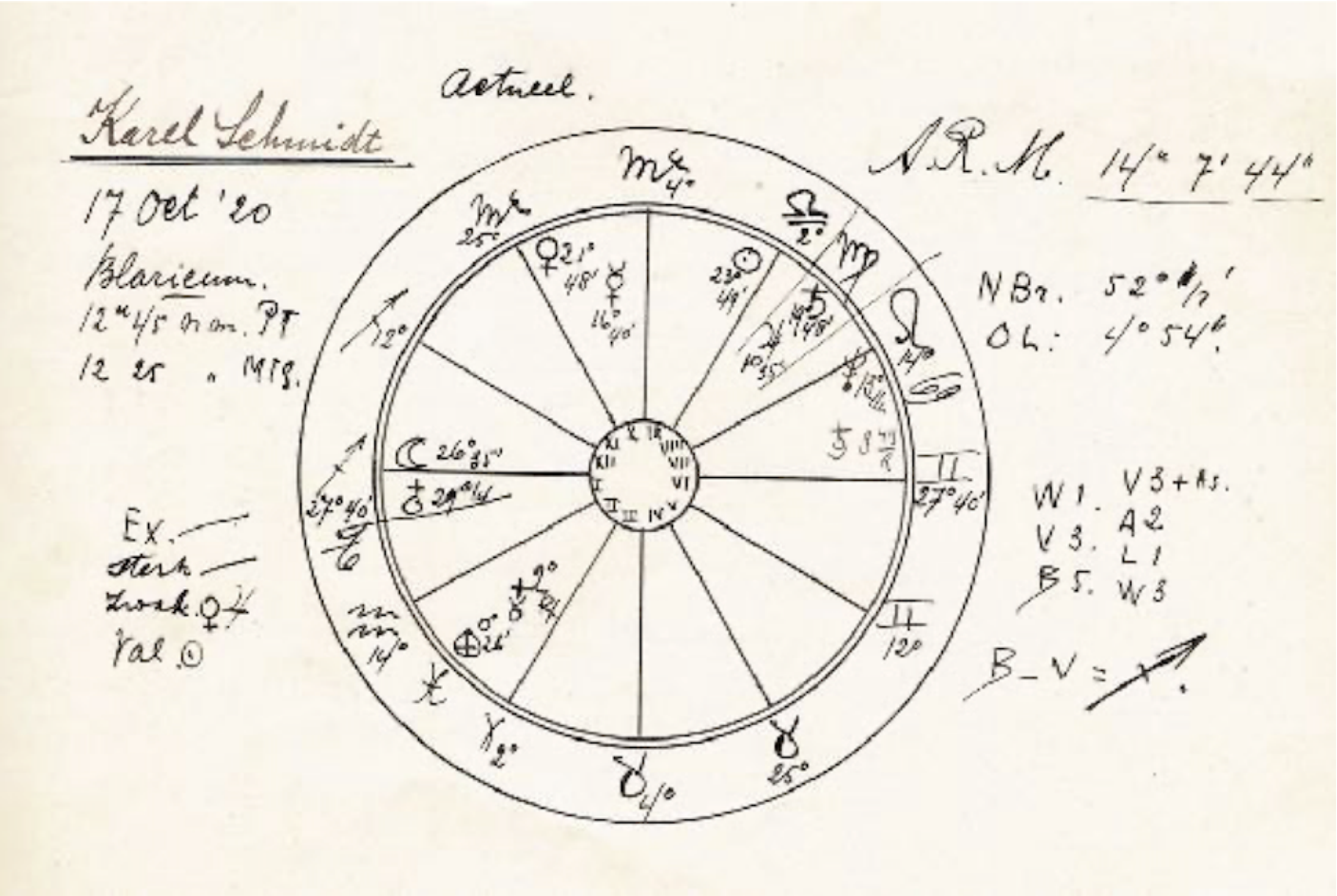

The Death of Karel Albert Schmidt

At 12:45 p.m. on 17 October 1920, the life of **Karel Albert Schmidt** came to an end. A strong-willed, courageous man full of idealism departed from the earthly plane. *"All heart activity ceased suddenly."* And, given the *"critical directions"* in the position of the planets, this, according to his death horoscope, had been inescapable: *"With Neptune in the Ascendant, he passed away in a calm, gentle, mystical way."*

At that moment his wife **Johanna** was with him, as was **Margaretha Verwey**. The latter remained convinced throughout her life that in Karel Albert's final hour she had promised him to devote herself to helping raise his three children — the youngest not yet a year old. She always kept that promise.

Schmidt's burial took place at **De Woensberg Cemetery** in Blaricum. Rejecting all dogma, he had always refused to join any church denomination. Thus it came about that a deeply believing Christian was buried in the section reserved for *"the godless."*

It was a bright, sunny day. Although it had frozen a few degrees overnight, the temperature rose pleasantly by noon. For the pallbearers it was hard work: the funeral procession went on foot from the painter's studio in **Smedenweg** literally *uphill* to Woensberg. The coffin was covered with a thin white woollen cloth embroidered with the **Tao symbol**, and adorned only with white lilies. The bearers were members of the fellowship **De Smeden** and friends. Among them was the draughtsman and painter **Jan Koeman**, known for his work on several Verkade picture albums. Over time a distance had grown between him and Schmidt, yet he now wished to pay his last respects in this way. Later he would present a portrait he had once drawn of Schmidt to the painter's widow.

Walking directly behind the coffin were **Johanna de Kruijf** and **Margaretha Verwey** together. It was the latter who had made the covering cloth for the coffin. She must undoubtedly have worked late into the night to embroider the Tao symbol delicately onto the fine white wool.

The **Tao sign**, as a universal emblem of *the Source, the Way, or the Divine — the origin and the all-embracing*, is also the first word of the *Tao Te Ching*, written by **Lao Tse** in three days at the end of his life. It is the foundational text of the Taoist art of living — the art of life revealed in the inner being of man. Schmidt felt deeply connected with this tradition and sought to unite Eastern and Western visions of life. As early as the age of twenty-four he had dreamed of walking to **Tibet**, and later he painted Lao Tse several times.

For Schmidt, as leader of *De Smeden* and as a *"fire-worker,"* the Tao symbol also held personal meaning — it represented the blacksmith's hammer. That it was now so prominently present at his funeral could be seen as entirely fitting.

At the open grave **Johanna**, Schmidt's widow, sang. She possessed a beautiful voice, trained through the **Salvation Army**, and even now, under such difficult circumstances, she managed to let a powerful song rise beneath the blue sky.

This moment also reflects the attitude toward death among those around him. Schmidt had emphatically told his family: *"Do not go to my grave, for I shall not be there."* His body would decay, but his spirit would live on, unbound by any earthly place.

There were no speeches. The children — **Boedie** (Karel Jr.) and **Jolie** — did not experience the burial as a sorrowful event. It was sunny, there was singing, and the writer **Victor van Vriesland** held their hands and spoke to them in a gentle, reassuring way. They were convinced that their father would return.

After a period of mourning, **Margaretha Verwey** convened a meeting with members of the fellowship *De Smeden* to consider whether the initiative could be continued. Everyone still believed in the ideals once formulated. Yet the painful absence of their charismatic founder and chairman was deeply felt. It proved difficult to give new strength to the movement without him, and in the end they decided to dissolve it. The dream of a *Smeden Palace* — a house for the arts with studios and exhibition rooms — would never be realised.

In spirit, however, Margaretha Verwey continued the work. In 1923 she founded the **weaving school Smeda**, an attempt to raise applied art to a higher level. The social and economic conditions, however, were unfavourable, and after a time this initiative too was doomed to fade away.

The **paintings and drawings** created by Karel Albert Schmidt remained largely together as a collection, carefully preserved by his widow Johanna and by Margaretha Verwey. Later their son **Karel Jr.** was asked to take it over and to explore possibilities of bringing the work to public attention. The time seemed more receptive: concepts such as *karma*, *reincarnation*, *aura*, and *clairvoyance* had by then entered common understanding, making Schmidt's art more accessible.

Carrying forward his father's legacy, **Karel Jr.** regarded it as a *lifelong calling* — one that did not come easily. Through his efforts, several of Schmidt's works were shown in exhibitions.

In **September 2003**, the surviving children **Karel Jr.** and **Jolie** entrusted the entire oeuvre (apart from a few works kept within the family) to the **Dutch State** by way of a donation. Their intention was, in their own words, *"that the work of our father may be understood and seen by many."*

Almost a century after his death, many of the ideals by which Schmidt lived and which he sought to express remain relevant.

Joseph Beuys, born six months after Schmidt's death, showed a certain kinship with him in his declaration *"Every human being is an artist."*

And the way art is now used therapeutically — for example in the treatment of **burnout** — accords with Schmidt's own prediction:
"The time will come, and it is not far off, when painting will serve to heal our ailing humanity. One day people will paint themselves healthy."

The need to promote all branches of **Art, Science, and Philosophy**, which Schmidt had sought to achieve through the founding of *De Smeden*, remains just as urgent today. The **'Cry for Culture'** campaign protesting the deep cultural budget cuts in 2010 was unmistakable in its message. Schmidt would certainly have raised his voice with *De Smeden*, just as in 1915 he protested against cuts to the Dutch Opera and, more generally, the government's attitude towards art.

======